

Prije devetnaest godina, 1994. godine, na današnji dan, 30. svibnja, Hrvatska je dobila svoju valutu koja je i danas u upotrebi. U vrijeme donošenja trajne valute, koja je zamijenila hrvatski dinar, vodila se žestoka rasprava kako nacionalnu valutu nazvati. Iznjedrila su dva prijedloga. Prvi prijedlog dao je pokojni ministar financija Marijan Hanžeković koji je predložio da se valuta zove hrvatska kruna. Drugi prijedlog potekao je od samog predsjednika Franje Tuđmana koji je na kraju usvojen usvojen – kuna.

Uvertira kuni bila je dobro osmišljena od strane tadašnjeg guvernera Pere Jurkovića koji je po donošenju Stabilizacijskog programa iz listopada 1993. godine „smirio“ inflatorna očekivanja i stabilizirao tečaj hrvatskog dinara u odnosu na njemačku marku. Zamjena se je odvila mirno i svečano. Novorođena kuna postala je ubrzo (ne)željeno dijete od strane monetarnih i ne samo monetarnih ekonomista.

S jedne strane, zagovornici stabilne kune isticali su prednosti bitno smanjene, nikad dotad zabilježene, stope inflacije, dok su, s druge strane, protivnici identificirali politiku tečaja kune prema njemačkoj marci kao politički a ne ekonomski projekt. Bilo kako bilo, kuna je tijekom proteklih devetnaest godina pokazala zavidnu stabilnost koju je teško očekivati u zemlji koja ima tako slabo nacionalno gospodarstvo.

Kuna je postala Prokrustova postelja hrvatskog gospodarstva što je ostala do danas.

Fiksirajući tečaj kune za njemačku marku, odnosno danas euro, postavljeno je hrvatskom gospodarstvu budžetsko ograničenje koje hrvatsko gospodarstvo nije moglo ostvariti. Posljedice su bile dramatične. Fiskni tečaj kune stajao nas je više od 40 milijardi eura inozemnog duga što će se generacijama otplaćivati, ako se ikada otplati; smanjene stope rasta gospodarske aktivnosti i nedopustivo visoku stopu nezaposlenosti. Umjesto da monetarna i kreditna, te fiskalna politika budu u funkciji fiksnog tečaja kako bi gospodarstvo dobilo „zraka“ mi smo se okrenuli uvozu, uvozu, dakle, deficitu trgovačke bilance. Danas smo tu gdje jesmo.

Postavlja se pitanje svih pitanja – što učiniti? Kao i uvijek kada su ekonomisti u pitanju postoje dva odgovora. Prvi je – ništa. Dogodit će se što će se dogoditi, jer je tržište najbolji regulator i kada nestanu one tvrtke koje nisu u stanju postati aktivni čimbenik globaliziranog gospodarstva preostat će zdravi dio gospodarstva koji će vremenom dinamizirati gospodarsku aktivnost; koji prežive – pričat će. Drugi je odgovor – shvatiti da je stanje dramatično i primjereno dijagnozi poduzeti potrebne mjere. Umjesto da nam se stvari događaju moramo preuzeti punu odgovornost prema našoj djeci i ozbiljno poduzeti mjere koje su potrebne.

Problemi s kojima se danas Hrvatska susreće imala je Velika Britanija dvadesetih godina prošlog stoljeća nakon što je revalvirala funtu sterlinga za deset posto. Izdržala je šest godina i odustala od povratka na zlatni standard. Keynes je o tome mnogo pisao pa preporučam nosiocima vlasti da se vrate starom dobrom Keynesu. Ukratko. Hrvatska da bi pokrenula gospodarski razvoj mora restrukturirati državu i učiniti je učinkovitim servisom svojim građanima. Nadalje, mora smanjiti poreznu presiju, posebice na rad, kako bi putem neizravne devalvacije povećala konkurentnost nacionalnog gospodarstva. Treba, odmah i sada, uključiti monetarnu i kreditnu politiku u rješavanju gospodarskih problema. Potom valja varijabilizirati tečaj kune i odrediti joj ravnotežni tečaj. Pri tome kao kriterije moramo imati stopu rasta gospodarstva, stopu (ne)zaposlenosti, te saldo na tekućem računu platne bilance.

Postojeća politika je pokazala – i dokazala - da nema rješenja. Hrvatska kriza osim svojih posebnosti, za koje je značajno kriva politika tečaja kune, ima svoju globalnu komponenatu. Na domaći dio krize možemo i moramo djelovati; na drugi dio nismo u stanju djelovati, ali mudrom potikom možemo bitno smanjiti njezine negativne učinke. Upravno ulazak u EU 1. srpnja valja

Devetnaesti rođendan

Autor Guste Santini

Četvrtak, 30 Svibanj 2013 16:15

iskoristiti da nađemo tržišne „pukotine“ na koje ćemo plasirati robe i usluge koje smo još u stanja proizvesti. U protivnom očekuje nas oluja čije učinke u ovom trenutku nije moguće sagledati. Samo kombinacija rada i znanja mogu nas izvući iz ovog nezavidnog stanja. Čestitajući rođendan kuni, poručujem joj da mora zauzeti mjesto koje joj pripada. Nismo, bar za sada, švicarsko gospodarstvo čiji je nacionalni proizvod daleko veći od domaćeg. Kada postanemo tako dobri bit ćemo u društvu švicarskog franka. Danas to nismo i nemojmo se zanositi nepotrebnim i skupim iluzijama.